

Invazivne živalske vrste prinašajo etično težavo

Biodiverziteti Ljudje preprosto ne vedo, kaj imajo na vrtovih, in ne vedo, kam vse se to lahko razširi

BRUSELJ – Invazivne tujerodne vrste živali in rastlin v Evropski uniji vsako leto povzročijo za več kot 12 milijard evrov škode, ta pa narašča. Tri četrtine od približno 1500 invazivnih vrst je v okolje prišlo nenamerno.

BORUT TAVČAR

Invazivke so druga najhujša grožnja življenjski raznovrstnosti za izgubo življenjskega prostora oziroma človekom in njegovimi dejavnostmi v okolju. V velikih mestih z razmeroma malo zelenih površin je to še posebej močno vidno. V Bruslju se že 20 let trudijo obdržati velike zelene površine na obrobju mesta, naslednji korak je zelene površine povezati, hkrati pa dodati tudi modre oziroma vodne povezave. Vzpostavljane naravnega toka potokov in rečic pa prinese tudi povečane težave zaradi invazivke. Kot pravijo upravljavci enega največjih in tudi zelo obiskanih parkov Roi Baudoin, več je odprtega prostora in vode, več je težav. Invazivne rastline se lahko namreč po vodi hitro selijo.

Preraste vse druge rastline

Ljudje ne vedo, kaj imajo v vrtovih in kaj s tem narediti. Veliko invazivnih tujerodnih rastlin je ušlo ravno z vrtov, velikokrat tudi nenamerno in zaradi neznanja. Japonski dresnik, denimo, se lahko razmnoži iz vsakega delčka stebila, zato je drobljenje in kompostiranje lahko začetek njegove širitve. V parku ugotavljajo, da ta rastlina najde pot tudi skozi beton, kar pomeni, da lahko povzroča škodo na infrastrukturi. »Če ga zakopljemo deset metrov globoko, ne bo več zrasel, če ga zakopljemo plitveje, lahko spet požene,« pravijo v parku, kjer je japonski dresnik že začel osvajalski pohod. Preraste namreč vse druge rastline.

Druga učinkovita pot zatiranja invazivnih rastlinskih vrst je sežig. Za preprečitev širjenja pa je za večino rastlin dovolj odstranitev, preden začnejo tvoriti semena. Pri nekaterih je seveda treba paziti. Veliki dežen, poznamo ga tudi pri nas, je fototoksičen. Izloča snov, ki na človeški koži na soncu povzroči hude opekline. Zdravljenje

Japonski dresnik, veliko ga je tudi pri nas, je nepremagljiv, saj najde pot celo skozi beton. FOTO BORUT TAVČAR

teh samo v Nemčiji stane milijon evrov na leto. Ambrozija pa povzroča alergije na cvetni prah, ker ga ima zelo veliko, in zmanjšuje količino kmetijskih pridelkov.

Rekreativne gosi

V bruseljskem parku ni kmetijstva, sta pa rekreacija in poležavanje na pokošeni travi ob reki. Tam pa so tudi kanadske in egipčanske gosi. Razmeroma velike živali ne letijo

več daleč, vsaka pa izloči na dan tudi po pol kilogramov iztrebkov, ki so podobni izločku manjšega psa. Upravljavci parka zato niso najbolj zadovoljni, da je lov nanje v Bruslju od leta 1991 popolnoma prepovedan. Na tiho namreč razmišljajo, da gosi sicer niso posebno dobra hrana za ljudi, lahko pa bi jih predelali v hrano za, denimo, pse.

Gosi namreč ne onesnažujejo le travnikov ob reki, gnobjo tudi

vodo, zato tam raste več zelenja, v vodi pa je manj kisika. Poleg tega gosi na nogah prinašajo vrste gljivic, ki pobijajo dvoživke, od žab do želv. Inovativna rešitev bi bila nekoliko višja trava, ko ob vodi ni ljudi. Na nepokošenih travnikih se gosi namreč ne zadržujejo.

Papige iz živalskega vrta

Še večjo etično težavo pa v parku predstavlja med 8000 in 10.000

papige, ki izvirajo iz Indije in Afrike. Pred 50 leti so v Bruslju zaprli živalski vrt, pri tem pa nekaj parov papig preprosto izpustili. Gnezdi v vdolbinah, ki jih izdolbejo žolne in detli, pa tudi v hišicah, ki jih je uprava parka postavila za netopirje. Papige zasedajo prostor avtohtonim vrstam ptic, delajo pa tudi nekaj škode na drevesih in stavbah v okolici, saj si brusijo kljune na izolacijah in podobnem.

Papige se sicer ne bodo znašle na seznamu 50 najhujših tujerodnih invazivnih vrst, ki je srce predloga nove evropske uredbe o invazivkah, razen če bodo študije pokazale njihov pogubni vpliv na netopirje. Ravno tako ne bodo na seznamu azijske rumene pikapolonice, ki so že skoraj izrinile navadne rdeče evropske pikapolonice, in zelve rdečevratke, ki so pri nas skoraj

izrinile avtohtono močvirsko sklednico.

Nova evropska zakonodaja bo predvidoma omogočila prepoved trgovanja in gojenja najhujših vrst, hiter odziv na novoodkrite vrste in upravljanje obstoječih. Na začetku bo na prepovedani listi deset ali 12 vrst, potem se bo seznam širil glede na predloge držav članic. Hitro je mogoče reči, da bodo na seznamu črna češnja, japonski dresnik, veliki dežen in ambrozija, za pižmovke pa je že težje biti gotov. Pižmovke so bile v preteklosti osnova krznarstva, tudi jedli so jih, danes pa so se razmnožile v naravi, delajo škodo na infrastrukturi in prinašajo bolezni. Seznam bo moral ostati živ in odprt za nove vrste, po petih letih pa bo ves sistem tudi revidiran.

Novo uredbo morajo še sprejeti

Kdaj bo nova zakonodaja uveljavljena, še ni jasno, saj jo morata sprejeti še parlament in svet. Težava je tudi ta, da nova uredba ne predvideva namenskega proračuna za boj proti invazivnim vrstam. Kot pravijo v evropski komisiji, države že zdaj za ta namen porabljajo velike vsote denarja, z novo uredbo bo ta denar le veliko bolj učinkovito porabljen, saj bodo države ukrepale usklajeno. Poleg tega ostaja v veliko projektih programa Life podudarek na biodiverziteti. Denarja bo torej dovolj.

Etično težavo, kot bi bilo pobjanje invazivnih živalskih vrst, pa evropska komisija odpravlja z do- ločilom, da bodo lastniki te živali lahko obdržali do njihove naravne smrti. Ekstotični ljubiteljski pa se ne bodo smeli prodajati, gojiti za prodajo ali oddajo, prav tako jih bo prepovedano izpuščati v okolje.

Prihodnjič v Zelenem Delu

Prinaša teden mobilnosti prave rešitve ali je le pesek v oči? Novosti o ločevalskih zagatah. Če ste v njej tudi sami, nam pišite na zeleno@delo.si.

Z ločevanjem odpadkov do večje kakovosti reciklata

Natečaj Otroci bodo skupaj z mentorji razmišljali o reciklažnem krogu stekla, ki ga lahko stoođstotno recikliramo

Tretji v sklopu nagradnih natečajev, ki ga je pripravila družba Slopak v okviru projekta Life: Ločujmo odpadke in poteka pod naslovom »Recikliraj steklenico, z risbico na končni izlet!«, se je začel 9. septembra in bo trajal do 18. novembra 2013.

Tokrat bo torej v ospredju steklo, njegovo ločevanje, odlaganje, recikliranje in izdelava novih proizvodov iz stekla. Tako poskuša družba Slopak otrokom inovativno približati ločevanje odpadkov in jih poučiti o pomenu recikliranja. Najboljše risbice bodo nagrade, zmagovalni razred bo odšel na končni izlet, po predlogi iz risbice pa bo izdelana tudi maketa zmagovalnega izdelka. Več informacij o natečaju lahko dobite na spletni strani www.locevanjeodpadkov.si.

Ločeno zbiranje odpadkov do popolnega izdelka. Spoznali bodo,

pristna v osnovnošolskih učnih programih. Otroci bodo prek nagradnega natečaja spoznali steklo in njegovo pot od odpadka do popolnega izdelka. Spoznali bodo,

da odpadki niso le smeti, ki končajo na smetišču, ampak so dragocen vir surovin, iz katerih naredijo nove izdelke. Skrb za okolje in ravnanje z odpadki je ena pomembnih odločitev, ki jo v življenju lahko sprejme vsakdo, in pomembno je, da se primeren odnos do okolja in ločevanja odpadkov začne vzpostavljati že v otroštvu.

Več vrst stekla recikliramo ločeno

Steklo lahko recikliramo 100-odstotno in ga uporabljamo vedno znova, ne da bi se zmanjšala njegova kakovost. Poznamo različne vrste stekla, ki jih je treba reciklirati ločeno. Na ekoloških otokih se ločeno zbira samo steklena embalaža, to so steklenice in stekleničke živil, pijače kozmetike in zdravil, kozarci vloženi živil ... Zaradi vsebnosti različnih elementov in snovi pa je treba ločeno zbirati okensko, avtomobilsko in

drugo ravno steklo, ogledala, kristalno in ekransko steklo, stekla svetil, pleksi steklo, karbonsko steklo, laboratorijsko in drugo ognjevzdorno steklo ter keramiko. Prav zato je pomembno, da že na začetku v zabojnik za steklo odvremo primerno steklo, vse druge vrste stekla pa odnesemo v zbirni center. V zabojnik vedno odvremo izpraznjeno oziroma iztočeno stekleno embalažo.

Ločeno zbrano steklo odpeljejo v predelavo, kjer na tekočem traku izločijo druge materiale, kot so pokrovički, les, keramika, aluminij, svinec, železo in kositer. Največ težav povzročajo prav zadnji trije, saj pri postopku taljenja delajo luknje na talilni kadi, ker delujejo korozivno. Stekleno embalažo nato zmlejejo in z uporabo magnetna izločijo še zadnje kovine. Fazi mletja, ko je to dovolj prečiščeno, sledi faza taljenja in na koncu naredijo nov izdelek.

V Evropski uniji je bilo leta 2011 recikliranih dobrih 70 odstotkov stekla, kar je prvič, da se je povprečna stopnja njegovega recikliranja dvignila nad mejo 70 odstotkov. To pomeni več kot 11 milijonov ton zbrane odpadne steklene embalaže. Dosežek je treba pripisati prizadevanju vseh članic za doseganje okoliških ciljev, ki predpisuje minimalno 60-odstotno raven recikliranja za steklo.

Manj emisij in manjša poraba energije

Z reciklažo se ohranjajo naravni viri, varčuje se z energijo in izpušči toplogrednih plinov. Z recikliranjem enega kilograma steklene embalaže prihranimo 300 gramov emisij CO₂ in porabimo 33 odstotkov energije manj kot za izdelavo stekla iz rude. Stekleno embalažo lahko recikliramo znova in znova, ne da bi se zmanjšala njena kakovost, to pa lahko dosežemo le

s predhodnim ločevanjem. Z natečajem družba Slopak vsem slovenskim osnovnošolcem prinaša znanje o reciklažnem krogu stekla, jih ozavešča o pomembnosti loče-

vanja odpadkov ter spodbuja, da so pri razmišljanju o poti odpadka od izvora skozi reciklažni postopek do novega izdelka kar najbolj inovativni in domiselni.

PARTNERSTVO ZA OKOLJE

Evropski projekt LIFE 10 INF/SI/136 Ločujmo odpadke vodi družba Slopak d.o.o., partner je Delo d.d. Vrednost projekta je 671.558 evrov. Partnerja Slopak in Delo sofinancirata 51 odstotkov (342.495 evrov). Evropska unija s podporo finančnega mehanizma LIFE+ sofinancira 49 odstotkov (329.063 evrov). Zelena stran je v celoti namenjena projektu LIFE10 INF/SI/136.

Na vaša vprašanja o ločevanju odpadkov in varovanju okolja gomo poiskali odgovore. Vprašanja pošljite na naslov: zeleno@delo.si

Hoja, kolesarjenje in javni prevoz za trajnostno mobilnost

Korak za čistejši zrak V tednu mobilnosti že 32 občin Povprečni slovenski avto v zrak spusti 3120 kilogramov CO₂

LJUBLJANA – V pobudi Evropski teden mobilnosti (ETM), ki bo tudi letos potekala od 16. do 22. septembra, bo sodelovalo kar 32 slovenskih občin, ki se bodo pridružile več kot 2000 lokalnim skupnostim po Evropi.

Osrednja tema letošnjega ETM, ki se bo 22. septembra končal z dnevom brez avtomobila, je Vaš korak za čistejši zrak. Slogan opozarja, da lahko meščanke in meščani sami zelo vplivamo na kakovost življenja in zraka v mestih, kjer so avtomobili glavni onesnaževalci. Slovenske občine, ki se bodo pridružile prizadevanju za zmanjšanje škodljivih učinkov prometa na kakovost zraka v urbanih okoljih, bodo zaprle nekaj svojih ulic

za avtomobile, pripravile vrsto zanimivih prireditev in izvedle različne ukrepe za trajnostno mobilnost, da bi tako spodbudile hojo, kolesarjenje in uporabo javnega prevoza. Več informacij o dogodkih na spletni strani www.tedenmobilnosti.si.

V Evropi okoli 70 odstotkov prebivalcev živi v mestih, kjer približno 40 odstotkov izpustov ogljikovega dioksida izvira iz cestnega prometa, mestni promet pa je odgovoren za 70 odstotkov onesnaženosti v mestih. Povprečni slovenski avtomobil na leto v zrak izpusti 3120 kilogramov CO₂, in »popije« za 1400 evrov bencina. Najbolj onesnažen zrak pa dihaajo prav vozniki, tjeti v zastoju.

Cilji kampanje ETM so zmanjševanje onesnaženja zraka v mestih in blaženje posledic podnebnihi sprememb. Ne gre za prepoved vožnje z avtomobili, ampak za »oteževanje« vožnje z avtom v mestih (nalepke »čisti« avti smejo dlje v mesto, takse za vstop v mesto,

prednost za javni promet, kolesarje in pešce, bliže središču – višja parkirna ...). Favoriziranje cestnega prometnega podsistema, relativno nizke cene pogonskih goriv, visoke cene nepremičnin v mestih in slabo razvit javni promet so vplivali na to, da se je tudi v Sloveniji razvila obsežna dnevna mobilnost prebivalstva. Zato Slovenija lahko veliko naredi z ustreznim načrtovanjem naselij in javnega prometa.

Nekaj za manj onesnaževanja v mestih lahko naredimo tudi sami. Z manj agresivno vožnjo lahko močno zmanjšamo količino izpustov, porabo goriva in raven hrupa. Namesto z avtom se na krajše poti odpravimo s kolesom ali peš. Delodajalcu predlagajte spodbujanje alternativnih oblik prevoza na delo, lahko pa se v službo peljete s sodelavci. Z drugimi starši se dogovorite za prevoz več otrok skupaj ter tako prihranite čas, denar in zmanjšajte vpliv na okolje.

BARBARA PAVLIN

HELLA INDUSTRIJE
Tehnologija z vizijo

- LED ZUNANJA RAZSVETLJAVA
- INDUSTRIJSKA RAZSVETLJAVA
- PÁMETNA LED SVETILKA
- AMBIENTALNA RAZSVETLJAVA

HELLA Saturnus Slovenija d.o.o.
Letališka c. 17
1000 Ljubljana/Slovenija
Tel.: 01 520 32 58
hss-industries@hella.com
www.hella-saturnus.si

POVEZANE VSEBINE [...] delo.si/okolje